

Bijlage t.b.v. het vervolg van het overleg van het Adviescollege Restitutie en Verdeling met het CJO op 30 november 1999

Archief Philip Staal

1. Tijdens het overleg op 18 november j.l. over de verdeling van het reeds ontvangen bedrag van de verzekeraars en de naar verwachting te ontvangen sommen van banken en overheid werd een consensus bereikt over de vraag : “wie is gerechtigd tot het ontvangen van een individuele uitkering”.

Gerechtigd zijn de leden van de eerste of oorlogsgeneratie die:

- voor 8 mei 1945 zijn geboren
- de oorlog hebben overleefd
- die in de oorlogsjaren althans voor enige tijd in Nederland verbleven.

Daarnaast zijn gerechtigd de kinderen van de gerechtigde indien die na 8 mei 1945 is overleden (plaatsvervulling). Het gezamenlijke aandeel van de kinderen komt overeen met het bedrag waarop de overledene recht had.

Tijdens het overleg werden een aantal detailpunten genoemd waaraan in dit verband nog nader aandacht moet worden geschonken. Men zie de notulen.

2. Vervolgens kwam ter sprake dat van de gerechtigden een deel zich in het buitenland bevindt. Het schriftelijke voorstel van het CJO was om vanwege praktische redenen (snelheid en kostenbesparing) voor deze groep een deel van de te ontvangen gelden af te scheiden. Hierop werd mondeling aangevuld dat dit de uitdrukkelijke wens is van de omstreeks 10.000 Joden van Nederlandse afkomst die in Israël wonen. Daarnaast woont er een groot contingent Joden van Nederlandse afkomst in de Verenigde Staten en Canada, terwijl hetzelfde in mindere mate in vele andere landen het geval is.

Tijdens de eerste discussieronde werden vele bezwaren tegen dit voorstel ingebracht, waarvan de kern was dat alle gerechtigden waar ook ter wereld in gelijke mate op individuele uitkeringen een beroep moeten kunnen doen.

Van de kant van het CJO werd vervolgens aanvullend voorgesteld om het totale te verdelen bedrag in drie afzonderlijke stichtingen of soortgelijke juridische eenheden onder te brengen, te weten voor Nederland, Israël en de rest van de wereld. Als verdeelsleutel kan gelden het aantal overlevenden van de oorlogsgeneratie. Benadrukt werd nog dat ook om juridische redenen een afsplitsing van het deel voor de rest van de wereld (met name de Verenigde Staten) dringend noodzakelijk is.

Overeengekomen werd de discussie voort te zetten in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het platform Israël.

3. De vraag “Wie mogen er mee doen aan het referendum?” was het volgende punt van discussie. Is dat alleen de oorlogsgeneratie of moet dat de oorlogsgeneratie plus plaatsvervulling zijn?

Naar het oordeel van een aantal aanwezigen was deze vraag nauw verbonden met de kwestie of er wel een referendum moet worden gehouden en zo ja, wat de vraagstelling van het referendum moet zijn. (zie punt 4)

Desalniettemin begon zich een consensus af te tekenen dat alleen de oorlogsgeneratie zou moeten deelnemen aan het referendum.

4. Tegen het einde van het overleg kwam naar voren dat sommige organisaties de noodzaak van een referendum niet inzien. Dit hangt samen met de vraagstelling van het referendum n.l. hoe de procentuele verdeling van de vrijkomende gelden moet zijn over:

- individuele uitkeringen

- doelen van opbouw en zorg ten bate van de joodse gemeenschap in Nederland
- internationaal joodse en humanitaire noden.

Onder meer werd het volgende door leden van het adviescollege naar voren gebracht:

- i. Alleen individuele oorlogsslachtoffers hebben recht op het geld.
- ii. Een referendum is overbodig. Deel individueel uit en een ieder kan zelf bepalen hoeveel hij voor goede doelen wil geven.
- iii. Een referendum houdt in een keuze tussen twee alternatieven. De uitslag moet zijn of alles voor individuele uitkeringen of alles collectief.
- iv. Hoe veel tijd zal een referendum wel niet nemen? De mensen worden ouder en moeten spoedig een uitkering ontvangen.

Het standpunt van het CJO over de naar voren gebrachte punten is als volgt:

- i. Individuele oorlogsslachtoffers hebben alleen een claim op de bezittingen van hen zelf of van degenen van wie zij konden erven. Voor zover in de jaren na de oorlog door hen geen schadevergoeding werd ontvangen, kunnen zij alsnog een claim indienen. Verzekeraars, banken en overheid hebben allen uitdrukkelijk verklaard zich niet op verjaring van individuele claims te zullen beroepen. Wat betreft verzekeringen kunnen door rechthebbenden aanspraken ingediend worden bij de Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa, die hiervoor over een bedrag van 20 miljoen gulden beschikt. Daarnaast hebben verzekeraars een bedrag van 25 miljoen gulden ter beschikking van de joodse gemeenschap gesteld, omdat zij deze als moreel erfgenaam ziet van bedragen waarop helaas door niemand meer aanspraak kan worden gemaakt. De aanwending van deze 25 miljoen zal worden bepaald door de Stichting Joodse Oorlogstegoeden. Deze aanwending kan bestaan uit individuele uitkeringen of aan bedragen voor instellingen en organisaties. Geen enkele persoon, instelling of organisatie heeft echter een direct recht op een deel van genoemd bedrag.
- ii. Het CJO handhaaft zijn mening over de noodzaak van een referendum als de meest democratische en doelmatige weg om over de verdeling te besluiten. Ter illustratie bedenke men wat er zou gebeuren wanneer iedere Nederlander zijn inkomen zonder aftrek van belastingen zou ontvangen en zelf zou moeten bepalen hoeveel hij voor wegebouw, gezondheidszorg, milieu ontwikkelingshulp enz. zou willen bijdragen. Aan de gemiddelde Nederlander ontbreekt het overzicht om te bepalen welke collectieve voorzieningen nodig zijn. Deskundige instanties moeten hier regulerend optreden. Ook een joodse gemeenschap heeft behoefte aan collectieve voorzieningen zoals bejaardenzorg, jongerenwerk, joodse educatie, ondersteuning van Israël, bestrijding van antisemitisme. Een afweging tussen de verschillende alternatieven valt buiten het vermogen van iedereen afzonderlijk. Het is daarom zinvol eerst collectief te bepalen welk deel aan individuele resp. collectieve voorzieningen zal worden besteed. Vervolgens kan een commissie die zodanig is samengesteld dat daarin de belangen van zowel georganiseerde als niet georganiseerde Joden zijn vertegenwoordigd de aanwending over de diverse collectieve doeleinden bepalen. Daarbij zal nader met een in algemene zin bij referendum te bepalen onderverdeling worden rekening gehouden, b.v. opbouw en zorg, joodse internationale bestemmingen of humanitaire doeleinden.
- iii. Er is een groot verschil tussen een referendum over b.v. de bouw van een metro of over de verdeling van gelden. De bouw van 1 /3 metro is niet mogelijk en het antwoord moet daarom ja of nee zijn. In ons geval zijn er een oneindig aantal mogelijkheden tussen

0 en 100%. Het is perfect mogelijk met de wensen van allen die aan het referendum deelnemen rekening te houden. Desgewenst kan men over een opiniepeiling in plaats van over een referendum spreken.

- iv. Het CJO heeft zeer veel begrip voor de haast om tot uitkeringen over te gaan. Het verdient daarom aanbeveling om de voorbereidingen voor de organisatie van het referendum met spoed verder ter hand te nemen. Bijgaand treft u een voorstel voor de organisatie van het referendum aan van Interview – NSS. Daarin is een globale kostenopgave opgenomen. In de kantlijn op de tweede pagina is het tijdschema bijgeschreven zoals dat is opgegeven door Interview – NSS. Het CJO stelt voor dat Interview – NSS in overleg met een tweetal vertegenwoordigers van het Adviescollege Restitutie en Verdeling en een vertegenwoordiging namens het CJO de technische opzet en inrichting van de opiniepeiling / het referendum verder uitwerkt.